

Grzegorz Tutak

Recenzowana książka:
Andrzej Zapałowski, *Ukraina i Europa Wschodnia – geopolityczne wyzwania dla Polski i Rosji*, Instytut Geopolityki, Częstochowa 2014, ss. 334.

Przemiany, jakie zaszły w ostatnich latach w Europie Wschodniej, zwłaszcza na Ukrainie po wydarzeniach na Majdanie i aneksji Krymu, spowodowały ożywienie dyskusji nad sytuacją krajów byłego ZSRR usytuowanych po wschodniej stronie kontynentu europejskiego. Podjęto rozważania na temat nie tylko strefy wpływów Federacji Rosyjskiej w tych krajach, ale również interesów państw Europy Zachodniej. Istotne miejsce w dyskursie politycznym zajmuje kwestia rozwiązania i zażegnania konfliktu na Półwyspie Krymskim.

Recenzowana książka prezentuje dorobek i stan badań naukowych autora, które prowadził w ciągu ostatnich lat. Struktura omawianej pozycji, poprzedzona wstępem, składa się z trzech części.

Pierwsza część zawiera wybór artykułów autora z zakresu geopolityki i bezpieczeństwa opublikowanych w latach 2011-2013. Należy jednak zaznaczyć, iż zawarte w tekstach treści obejmują znacznie szerszy zakres czasowy.

Rozpatrując kwestie poruszone w artykułach, autor przedstawia rozwój sytuacji wewnętrznej na Ukrainie, zwłaszcza po odzyskaniu przez nią niepodległości w 1991 roku. Dokonuje analizy rzeczywistości, jaka kształtowała się w nowo powstałym państwie. Zwraca uwagę również na czynniki, które stanowiły, bądź nadal stanowią, barierę w utrzymaniu wewnętrznej spójności narodu ukraińskiego. Problem kilkumilionowej mniejszości rosyjskiej oraz nieudane próby ukraińzowania Rosjan zamieszkujących Ukrainę stanowią istotny element

rozważań przedstawionych w tej części książki. Ponadto A. Zapałowski zwraca uwagę na politykę Polski wobec Ukrainy na przestrzeni ostatnich dwudziestu pięciu lat oraz wskazuje błędy, które przyczyniły się do porażki działań podjętych przez władze polskie.

W kolejnej części książki autor przedstawia wybrane wywiady prasowe, przeprowadzone z jego udziałem w latach 2012-2014, które – jak sam zauważa – stanowią dobre źródło do analizy stanu bieżącego stosunków międzynarodowych na obszarze Europy oraz prezentują cel prowadzonej pracy naukowej, a więc popularyzowanie wiedzy i przedstawienie jej społeczeństwu. W rozdziale tym odnajdziemy m.in. wywiady dotyczące kwestii rzezi wołyńskiej oraz jej wpływu na wzajemne relacje pomiędzy państwem polskim a ukraińskim. Również tutaj autor przedstawia politykę prowadzoną przez władze polskie w odniesieniu do wydarzeń historycznych oraz sytuacji Polaków zamieszkujących tereny dzisiejszej Ukrainy. Zwraca także uwagę na przyczyny wybuchu protestów na Majdanie oraz na to, czy Europa i Stany Zjednoczone Ameryki są w stanie rozpocząć wojnę z Rosją.

Na ostatnią część recenzowanej książki składają się artykuły, które ukazały się w prasie rosyjskiej i ukraińskiej w latach 2012-2014. Zawarte w nich treści ukazują Ukrainę jako przestrzeń geopolitycznej „rywalizacji” o wpływy pomiędzy Rosją a Polską. Dodatkowo autor sugeruje pewne rozwiązania, na które polskie elity rządzące być może powinny zwrócić uwagę w relacjach z państwem ukraińskim. Podobnie jak w pierwszym rozdziale, wskazuje na to, co destabilizuje sytuację wewnętrzną Ukrainy oraz na podział społeczeństwa na zwolenników integracji proeuropejskiej i zwolenników opcji prorosyjskiej.

Prezentowana książka A. Zapałowskiego stanowi zbiór ciekawych przemyśleń dotyczących sytuacji na Ukrainie. Autor dokonuje analizy stanu rzeczywistości, a równocześnie ukierunkowuje na czynniki, które miały wpływ na jej ukształtowanie. Do elementów, które w sposób szczególnie mogą zaciekawić czytelnika, należą przedstawienie programu działającej na Ukrainie partii nacjonalistycznej „Swoboda” oraz zaprezentowanie stosunku Ukraińców do kwestii rzezi wołyńskiej i samej działalności UPA.

Analizując zawarte treści, można (za autorem) zadać pytanie: czy Polska ma interes w tym, aby angażować się w sprawę Ukrainy i próbować zbudować realną strefę wpływu na jej obszarze? Jak zazna-

cza A. Zapałowski, Ukraińcy często nie są zainteresowani pomocą, jaką oferują państwa europejskie.

Zauważalnym mankamentem książki jest nieaktualność pewnych kwestii. Wynika to choćby z takiego faktu, jak zmiany, które nastąpiły w elitach rządzących czy to w Polsce, czy na Ukrainie. Należy jednak zaznaczyć, iż prezentowane treści artykułów zawierają opis ówczesnej rzeczywistości. Na niekorzyść publikacji działają również powtarzające się sformułowania, gdyż mogą one wywoływać u czytelnika znużenie lekturą.

Książka A. Zapałowskiego, będąca rezultatem jego zainteresowań badawczych, jest streszczeniem dorobku naukowego autora z ostatnich lat. Stanowi dla odbiorcy dobre źródło do przemyśleń, refleksji i wniosków związanych z zaprezentowanym materiałem. Pozycja ta ma charakter popularnonaukowy, tak więc może być przydatnym zbiorem informacji na temat sytuacji w dzisiejszej wschodniej Ukrainie. Sformułowane tezy zawarte w książce mogą stać się zacznym do dyskusji nad przyszłością nie tylko Ukrainy, ale także Polski i całej Europy.